

اعمال شب و روز اول ماه محرم

امشب شب اول ماه محرم است؛ شبی که برای آن اقامه نماز دو رکعتی توصیه شده است.

امشب شب اول ماه محرم است؛ شبی که برای آن اقامه نماز دو رکعتی توصیه شده است. روزه اولین روز از ماه محرم و اقامه نمازی خاص این روز نیز از اعمال مستحبی دارای ثواب فراوان ذکر شده است.

اعمال شب و روز اول ماه محرم فردا اول محرم است؛ آغاز مصیبتی که ۱۴ قرن است نه فراموش شده و نه سرد و چگونه ممکن است داغ بزرگ ظلم عظیمی که بر پیکر عدالت و حق زده شد، در دل های آزادی خواهان عالم سرد و خاموش شود. همچنان که رسول الله (ص) فرموده است: «برای شهادت حسین علیه السلام، حرارت و گرمایی در دل های مؤمنان است که هرگز سرد و خاموش نمی شود».

عجیب نیست که عزای شهادت امام حسین(ع) از اول ماه محرم (و حتی روزهای قبل از آغاز این ماه) یعنی قبل از شهادت آن حضرت آغاز می شود چرا قصور مسلمانان در حمایت از امامشان بود که عزیزترین انسان های عالم را به سمت صحرای خشک کربلا برد و این یادآوری این مهم است که مراقب باشیم، آنچه ما مسلمانان انجام می دهیم و آنچه انجام نمی دهیم، می تواند فاجعه بیافریند.

محرم ماه حزن و اندوه عمیق هر آنکسی است که اهل بیت(ع) را به راستی شناخته است. امام رضا (ع) فرموده اند: چون ماه محرم داخل می شد، پدرم را کسی خندان نمی دید و اندوه و خزن پیوسته بر او غالب می شد تا روز دهم، چون روز عاشورا می شد آن روز، روز مصیبت و حزن و گریه او بود و می فرمود امروز روزی است که حسین (ع) شهید شده است.

اعمال مستحبی فراوانی برای شب و روز اول ماه محرم توصیه شده است. البته برخلاف دیگر ماه های قمری و با توجه به اینکه ماه محرم آغاز سال قمری است، برای امشب یعنی شب آخر ماه ذی الحجه نیز دو رکعت نماز به این شرح توصیه شده است:

مرحوم «سید بن طاووس» نقل کرده است که در روز آخر ذی الحجه، دو رکعت نماز می خوانی و در هر رکعت، یک مرتبه سوره «حمد» و ۱۰ مرتبه سوره «قل هو الله» و ۱۰ مرتبه «آیه الکرسی» را می خوانی و پس از نماز می گویی: «اللَّهُمَّ مَا عَمِلْتُ فِي هَذِهِ السَّنَةِ مِنْ عَمَلٍ نَهَيْتَنِي عَنْهُ وَ لَمْ تَرْضَهُ، وَ نَسَيْتَهُ وَ لَمْ تَنْسَهُ، وَ دَعَوْتَنِي إِلَى التَّوْبَةِ بَعْدَ اجْتِرَائِي عَلَيْكَ، اللَّهُمَّ فَإِنِّي أَسْتَغْفِرُكَ مِنْهُ فَاعْفِرْ لِي، وَ مَا عَمِلْتُ مِنْ عَمَلٍ يُقَرِّبُنِي إِلَيْكَ فَاقْبَلْهُ مِنِّي، وَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِي مِنْكَ يَا كَرِيمُ». وقتی چنین کردی شیطان می گوید: وای بر من! هر چه در مدت این سال زحمت کشیدم (و او را وسوسه کردم) با این عمل، همه را از بین برد و سالش را به خیر پایان داد.

اعمال روز آخر ذی الحجه یا شب اول ماه محرم

نماز: شب اول ماه محرم چند نماز دارد که از جمله آنها نمازی دو رکعتی است که در هر رکعت بعد از حمد ۱۱ مرتبه سوره توحید خوانده می شود. در فضیلت این نماز آمده است که: خواندن این نماز و روزه داشتن روزش موجب امنیت است و کسی که این عمل را انجام دهد، گویا تمام سال بر کار نیک مداومت داشته است.

احیای شب اول محرم و انجام دعا و نیایش نیز از اعمال توصیه شده شب اول محرم الحرام است.

اعمال روز اول محرم

اول محرم هر سال اولین روز سال قمری است. از امام محمد باقر(ع) روایت شده آن کس که این روز را روزه بدارد، خداوند دعایش را اجابت می کند، همانگونه که دعای زکریا(ع) را اجابت کرد. همچنین برای این روز نمازی دو رکعتی توصیه شده است که پس از اقامه آن سه بار دعای «اللهم انت الاله القديم و هذه سنة جديدة فاسئلك فيها العصمة من الشيطان و القوه على هذه النفس الامارة بالسوء؛ بارها! تو خدای قدیم و جاودانی و این سال، سال نو است، از تو می خواهم که مرا در این سال از شیطان حفظ کنی و بر نفس اماره (راهنمایی کننده) به بدی پیروز سازی» باید خوانده شود.

امام رضا(ع) نیز فرموده اند: رسول خدا صلی الله علیه وآله روز اول محرم دو رکعت نماز به جا می آورد و چون فارغ می شد، دست ها را به آسمان برمی داشت و این دعا را سه مرتبه می خواند:

اللَّهُمَّ أَنْتَ الْإِلَهُ الْقَدِيمُ، وَهَذِهِ سَنَةٌ جَدِيدَةٌ، فَأَسْأَلُكَ فِيهَا الْعِصْمَةَ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالْقُوَّةَ عَلَىٰ هَذِهِ النَّفْسِ الْأَمَّارَةِ بِالسُّوءِ وَالِاشْتِغَالَ بِمَا يُفَرِّئُنِي إِلَيْكَ يَا كَرِيمُ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا عِمَادَ مَنْ لَا عِمَادَ لَهُ، يَا دَخِيرَةَ مَنْ لَا دَخِيرَةَ لَهُ، يَا حِرْزَ مَنْ لَا حِرْزَ لَهُ، يَا غِيَاثَ مَنْ لَا غِيَاثَ لَهُ، يَا سَنَدَ مَنْ لَا سَنَدَ لَهُ، يَا كَنْزَ مَنْ لَا كَنْزَ لَهُ، يَا حَسَنَ الْبَلَاءِ، يَا عَظِيمَ الرَّجَاءِ، يَا عِزَّ الصُّعْفَاءِ، يَا مُنْقِذَ الْعَرَقِيِّ، يَا مُنْجِيَ الْهَلَكِيِّ، يَا مُنْعِمُ يَا مُجْمِلُ يَا مُفْضِلُ يَا مُحْسِنُ؛

خدایا، تویی معبود ازلی و این است سال نو، در این سال از تو درخواست می کنم، حفظ شدنم را از شیطان و قدرت و غلبه و بر نفس فرمان ده به گناه و مشغول بودن به آنچه مرا به تو نزدیک می کند، ای صاحب بزرگی و بزرگواری، ای تکیه گاه کسی که تکیه گاهی ندارد، ای اندوخته کسی که اندوخته ای ندارد، ای پناهگاه کسی که پناهگاهی ندارد، ای فریادرس کسی که فریادرسی ندارد، ای پشتوانه کسی که پشتوانه ای ندارد، ای گنجینه کسی که گنجی ندارد، ای نیکوآزمایش، ای بزرگ امید، ای عزت ناتوان، ای نجات بخش غرق شدگان، ای رهاننده هلاک شدگان، ای نعمت دهنده، ای زیباکار، ای فزون بخش، ای نیکوکار؛

أَنْتَ الَّذِي سَجَدَ لَكَ سَوَادُ اللَّيْلِ، وَتَوَرُّ النَّهَارِ، وَضَوْءُ الْقَمَرِ، وَشُعَاعُ الشَّمْسِ، وَدَوَى الْمَاءِ، وَحَفِيفُ الشَّجَرِ، يَا اللَّهُ لِشَرِّكَ لَكَ. اللَّهُمَّ اجْعَلْنَا حَبْرًا مِمَّا يَطْنُونَ، وَاعْفِرْ لَنَا مَا لَا يَعْلَمُونَ، وَلا تُؤَاخِذْنَا بِمَا يَقُولُونَ، حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ، وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، أَمَّا يَهْ كُلِّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَدْرَأُ إِلَّا أَوْلُوا الْأَلْبَابِ، رَبَّنَا لا تَرْعُ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ.

تویی که برای سجده کرد سیاهی شب و روشنی روز و تابش ماه و شعاع خورشید و خروش آب و صدای برگ درختان، ای خدا شریکی برای تو نیست. خدایا، ما را بهتر از آنچه گمان می کنند قرار ده و از ما آنچه را نمی دانند بیامرز و به آنچه از ما می گویند سرزنشمان مکن، خدا مرا بس است، معبودی جز او نیست، بر او تکیه کردم و او پروردگار عرش بزرگ است، به او ایمان آوردیم. همه چیزها از جانب پروردگار ماست و یادآور نشوند مگر صاحبان خرد، پروردگارا، دل های ما را بعد از آنکه هدایتمان فرمودی منحرف مکن و از نزد خود رحمتی به ما ببخش، همانا تو بخشنده ای.

شیخ طوسی فرموده که روزه دهه اول محرم مستحب است ولی روز عاشورا تا بعد از عصر از خوراکی و آشامیدنی خودداری کنید، آنگاه کمی ثربت بخورید و سید روایت کرده که روزه تمام این ماه فضیلت دارد و روزه آن، روزه دار را از هر گناهی حفظ می کند.

روزه سومین روز از ماه محرم نیز از سوی پیامبر اکرم(ص) توصیه شده است. همچنین روزه گرفتن در روز هفتم محرم نیز جزو اعمال مستحبی است.